

פרשת חיי שרה

מערת המכפלה ובני חת

התורה מספרת שאחר פטירתה של שרה השתדל אברהם מאוד לרכוש מיד עפרון את מערת המכפלה שהיתה ברשותו כדי לקבור את שרה אימנו דוקא שם ולא בשום מקום אחר.

התוודעותו של אברהם למקום מקודש זה החלה כבר כמה עשרות שנים קודם פטירתה של שרה, כאשר באו שלושת המלאכים לבקרו, ובכדי לכבדם בסעודה הגונה החליט אברהם לשחוט להם עגלים ולהאכילם בשר משובח, וכשבא אברהם לשחוט את אחד העגלים פתאום הוא ברח, ואברהם אבינו רץ אחריו מרחק רב עד שנכנס לתוך מערה גדולה אשר למרבית הפלא האירה באור עצום. באותה מערה ראה אברהם את אדם הראשון וחווה אשתו שוכבים על מיטות וישנים, ונרות דולקים לצד ראשם, ועלה מהם ריח טוב ונעים כריח ניחוח, ומאותה העת חמד אברהם לזכות להיקבר במקום קדוש ונורא זה (ראה פדר"א פל"ו).

וכשסיפר אברהם לשרה על מה שראה באותה מערה קדושה, גם שרה חשקה בכל ליבה להיקבר שם, כמו שכתוב (משלי לא, טז) ("זממה שדה ותקחהו", ודרשו חז"ל במדרש) יל"ש למשלי שם) שפסוק זה מדבר בשרה אימנו שחמדה בליבה להיקבר במערת המכפלה שבקצה שדהו של עפרון החיתי, ועל כן עשה אברהם כל השתדלות אפשרית כדי לקיים את רצונה של שרה ולקבורה דוקא שם.

והנה בהקשר לגיל פטירתה של שרה אימנו ישנו מדרש הנראה לכאורה תמוה ביותר, וז"ל המדרש: "רבי עקיבא היה יושב ודורש והצבור מתנמנם, ביקש לעוררן. אמר, מה ראתה אסתר שתמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה? אלא תבוא אסתר שהיתה בת בתה של שרה שחיתה מאה ועשרים ושבע, ותמלוך על מאה ועשרים ושבע מדינות" (בר"ר נח, ג). וצריך להבין מה הקשר בין גיל פטירתה של שרה לבין מלכותה של אסתר?

ובכדי לבאר זאת יש להקדים את המסופר בהמשך פרשתנו על השתדלותם וסיועם של בני חת לאברהם אבינו ברכישת השדה והמערה אשר בה בכך שדיברו בעבור אברהם עם עפרון החיתי והביאו את הדבר לידי גמר טוב.

ואומרים חז"ל (בר"ר נח, ח) שנאמר בענין מכירת מערת המכפלה וקבורת שרה עשר פעמים "בני חת" ((בל, טמ) יחיו תשרפב תחא סעפו, (י, הכ) ונתשרפ פוסב תחא סעפו, ונתשרפ תליחתב סימעפ הנומש) כדי ללמדנו "שכל מי שהוא מברר) מסייע להביאו לידי גמר) מקחו של צדיק כאילו מקיים עשרת הדברות", והיינו שהשתדלותם של בני חת בענין קבורתה של שרה אימנו נחשבה להם לזכות גדולה ביותר, וכאילו קיימו את כל עשרת הדברות.

וזכות זאת של בני חת היא שעמדה כעבור כמה דורות להמן הרשע כשביקש "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד" (אסתר ג, יג), כיון שהמן היה מזרעם של בני חת, שהרי המן הוא מזרע עמלק שנולד לאלפיז) ראה בראשית לו, יב), ואלפיז נולד לעשו הרשע מאשתו עדה בת אילון החיתי) שם פס' ב-ד), ומאותו סיוע שסייעו בני חת בדבר קבורתה של שרה, ינק המן הרשע, שהיה

מזרעם, את כל כוחו.

וכדי לבטל את זכותם של בני חת וממילא להכניע את המן, עמדה לישראל באותה העת אסתר המלכה שהיתה מזרעה של שרה אימנו, ונהגה בקדושה ובצניעות ממש כמותה. ולכן יש במגילת אסתר עשרה פרקים, כנגד אותן עשר פעמים שמוזכרים בני חת בענין קבורתה של שרה כנ"ל, וכן ישנן במגילת אסתר שתי אותיות שצריכות להיכתב בכתב גדול יותר משאר אותיותיה של המגילה (אותיות רבתי) והן: האות ח' של תיבת "חור" (אסתר א, ו) והאות ת' של תיבת "ותכתוב" (שם ט, כט) שצרופן הוא "חת", וזאת כדי לרמוז שכל עבודתה של אסתר היתה לבטל את אותה הזכות של בני חת, ובזה להכניע את המן הרשע.

וכעת יובן המדרש התמוה שהזכרנו לעיל שדרש רבי עקיבא: "מה ראתה אסתר שתמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה? אלא תבוא אסתר שהיתה בת בתה של שרה שחיתה מאה ועשרים ושבע, ותמלוך על מאה ועשרים ושבע מדינות".

והיינו שאסתר הבינה שכל כוחו של המן הרשע נובע מזכות אבותיו בני חת במה שהשתדלו בדבר קבורתה של שרה, ולכן אחזה בדרכיה ומדותיה האצילות של שרה שנהגה בהם במשך כל המאה עשרים ושבע שנים שחייתה בעולם, ובזה ביטלה את זכותם של בני חת והכניעה את המן הרשע, וזכתה למלוך על מאה עשרים ושבע מדינות.

והמידה העיקרית שבזכותה הצליחה אסתר להכניע את המן הרשע זוהי מידת השתיקה הנפלאה שהיתה בה (ראה אסת"ר ו, יב), כי כל מי שזוכה למידת השתיקה יש לו כח עצום להכניע את כל אויביו ושונאיו, ושום בריה בעולם לא יכולה לעמוד בפניו. ולכן אדם שניטל ממנו כח הדיבור נקרא "אילם", שהוא מלשון כח וגבורה (על דרך לשון חז"ל) גיטין ס, ב ועוד) "כל דאלים גבר" (, וזאת כדי לרמוז שאדם שאוחז במידת השתיקה ולא משיב כלל למחרפיו ולמבזיו, יש לו כח גדול לגבור בסופו של דבר על כל אויביו, וכולם יפלו תחתיו.

